

Іщенко Д. Ю.

<https://orcid.org/0009-0001-3284-4801>

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ «NON BIS IN IDEM» У РАЗІ СТЯГНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО ЗБОРУ ТА ОСНОВНОЇ ВИНАГОРОДИ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Статтю присвячено проблемі подвійного стягнення виконавчого збору та основної винагороди у виконавчому провадженні. Звернено увагу на недосконалість законодавчого регулювання стягнення виконавчого збору та основної винагороди, внаслідок чого формально дозволено приватному виконавцю стягувати основну винагороду після того, як виконавчий документ перебував на виконанні в органі державної виконавчої служби. З'ясовано, що Верховний Суд вирішує вказану проблему шляхом застосування аналогії закону. Наголошено, що виконавець зобов'язаний повторно стягувати виконавчий збір чи основну винагороду при виконанні судового рішення в одній справі, якщо сторони виконавчого провадження уклали мирову угоду, а ухвалу про її затвердження надалі як виконавчий документ було пред'явлено до виконання. Зроблено висновок про порушення принципів права у разі такого подвійного стягнення та запропоновано зміни до чинного законодавства з метою уникнення вказаних порушень. Проаналізовано поняття виконавчого збору та основної винагороди, встановлено, що вони є за своєю сутністю санкціями.

Ключові слова: принципи права, санкції, примусове виконання рішень, державний виконавець, приватний виконавець.

Постановка проблеми. У процесі стягнення коштів у виконавчому провадженні обов'язковою його частиною є, за деякими винятками, стягнення також додатково з боржника коштів на користь органу або особи, які здійснювали примусове виконання рішення. У разі якщо рішення виконує державна виконавча служба, такі додатково стягнуті кошти визначено як «виконавчий збір», а у разі приватних виконавців – як «основна винагорода». Водночас законодавством встановлено, що за одним і тим самим виконавчим документом виконавчий збір чи основна винагорода стягуються один раз незалежно від повторних пред'явлень цього виконавчого документа. Проте законодавством не враховано випадків, коли за формальних підстав виконавчий збір чи основна винагорода можуть бути стягнені з боржника повторно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стягнення виконавчого збору чи основної винагороди є одним із важливих питань у сфері примусового виконання рішень. Питання, пов'язані з примусовим виконанням рішень, досліджували А. Авторгов, Ю. Білоусов, В. Боєру, Ф. Боржняк, О. Верба, Р. Ігонін, О. Кармаза, В. Масюк, Р. Лященко, Ю. Павлюченко, Ю. Притика, І. Спасибо-Фатєєва, Т. Федосєєва, С. Фурса, М. Штефан, С. Щербак. Вказаним питанням

присвячено монографії «Виконавче провадження: теорія та практика» за загальною редакцією Р. Ханової та С. Кравцова, а також «Виконавчий процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про виконавче провадження» за загальною редакцією С. Фурси.

Ольга Панченко та Дмитро Матохнюк у розділі «Теоретико-прикладні питання стягнення виконавчого збору у виконавчому провадженні» зазначеної монографії «Виконавче провадження: теорія та практика» досліджували питання стягнення виконавчого збору, проте питань повторного його стягнення у випадках, досліджених у цій статті, не торкалися.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження», у разі стягнення коштів сума виконавчого збору становить 10 відсотків суми, що підлягає примусовому стягненню, а у разі виконання рішення немайнового характеру виконавчий збір стягується в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – фізичної особи і в розмірі чотирьох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – юридичної особи¹.

¹ Верховна Рада України, *Про виконавче провадження*, Закон України 1404-VIII, ухвалено 2 червня 2016, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

Законодавче регулювання спрямоване на те, щоб виконавчий збір чи основну винагороду не було стягнуто з боржника декілька разів, зокрема у разі повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання. Про це свідчить ч. 6 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якою у разі наступних пред'явлень державному виконавцю до виконання виконавчого документа виконавчий збір стягується в частині, що не була стягнута під час попереднього виконання.

Однак законодавство містить прогалини щодо врегулювання таких ситуацій, за яких орган державної виконавчої служби чи приватний виконавець зобов'язаний повторно стягнути з боржника виконавчий збір чи основну винагороду:

1) повторне пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання приватному виконавцю після повернення його без виконання (чи у разі часткового виконання) органом державної виконавчої служби, або навпаки;

2) пред'явлення до примусового виконання ухвали суду про затвердження мирової угоди, укладеної сторонами в процесі виконання рішення.

Розв'язання першої проблеми надав Верховний Суд у постановках від 21.07.2022 у справі № 320/6215/19² та від 13.04.2023 у справі № 160/695/22³. Під час розгляду обох справ Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду застосував аналогію закону для вирішення вказаного питання.

Верховний Суд обґрунтував свою позицію тим, що:

– наявна прогалина в регулюванні процедури стягнення з боржників виконавчого збору і основної винагороди за виконання одного й того ж виконавчого документа, що зачіпає конвенційні та конституційні права особи, її інтереси, а також стосується забезпечення верховенства права під час здійснення виконавчого провадження, а також здатне підважити засади виконавчого провадження й атакувати такі стрижневі елементи верховенства права, як правова визначеність і поважання людських прав;

– питання про справедливість подвійного стягнення плати державному і приватному виконавцям за виконання одного й того ж виконавчого документа полягає в тому, що несправедливим є не стягнення виконавчого збору

чи основної винагороди як таких, а саме їхнє стягнення одночасно. Тобто в ракурсі поставленого питання справедливим є стягнення лише однієї з указаних сум;

– законодавство не ставить право приватного виконавця на отримання основної винагороди у залежність від тієї обставини, що на примусовому виконанні в органах державної виконавчої служби перебуває постанова державного виконавця про стягнення виконавчого збору, а право це залежить від того, чи виконане рішення в повному або частковому обсязі внаслідок дій приватного виконавця.

Верховний Суд процитував норму, в якій обумовлений випадок, коли виконавчий збір не стягується або стягнення припиняється у зв'язку з участю приватного виконавця в процедурі виконання того самого виконавчого документа, а саме частину восьму ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження»: *«Під час передачі виконавчого документа від органу державної виконавчої служби приватному виконавцю виконавчий збір не стягується, якщо він не був стягнутий на момент передачі»*.

У разі стягнення частини виконавчого збору на момент передачі виконавчого документа приватному виконавцю стягнута частина виконавчого збору поверненню не підлягає».

Верховний Суд зазначив, що логічний і цільовий способи уявлення частини восьмої ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження» свідчать, що у вказаному випадку її приписи мають імперативний характер і встановлюють пряму заборону стягувати або продовжувати стягнення виконавчого збору; ця норма спрямована на те, щоб не допустити одночасного стягнення з боржника виконавчого збору та основної винагороди. Тож її застосування дає змогу розв'язати спір стосовно справедливості подвійного стягнення плати державному і приватному виконавцям за виконання одного й того самого виконавчого документа.

На підставі цього Верховний Суд вважає, що для розв'язання означеної проблеми та з метою ефективного захисту прав та інтересів осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень до подібних правовідносин слід застосувати за аналогією закону частину восьму ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження».

Застосування частини восьмої ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження» до спірних правовідносин дає Верховному Суду підстави зробити такий висновок: *у разі коли державний виконавець повернув виконавчий лист за заявою стягувача і розпочав стягнення*

² Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, Постанова, справа 320/6215/19, 21 липня 2022, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359162>.

³ Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, Постанова, справа 160/695/22, 13 квітня 2023, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110216032>.

виконавчого збору, а після цього стягувач пред'явив цей лист до виконання приватному виконавцю, який у свою чергу відкрив виконавче провадження й виніс постанову про стягнення основної винагороди у розмірі 10 відсотків від фактично стягнутих сум, то надалі виконавчий збір не стягується.

Отже, судова практика наразі вирішила проблему, пов'язану з подвійним стягненням суми виконавчого збору у разі почергового пред'явлення виконавчого документа до виконання органам державної виконавчої служби та приватним виконавцям.

Тепер звернімося до іншої, на перший погляд, неочевидної проблеми з подвійним стягненням виконавчого збору.

Врегульовано, що, скільки б не було повторних пред'явлень виконавчого документа до виконання, із боржника не буде стягнуто суму виконавчого збору понад ту, що визначена законом. Ідея цієї норми в тому, що на виконання одного рішення виконавчий збір чи основну винагороду може бути стягнуто лише один раз. Це також забезпечує дотримання принципу юридичної визначеності. У цьому контексті він полягає в тому, що боржник має знати чітку суму, яку він має додатково сплатити у разі примусового виконання рішення про стягнення з нього боргу. Однак принцип юридичної визначеності може бути порушено в такій ситуації.

Сторони виконавчого провадження уклали мирову угоду, яку затвердив суд. Вказаною мировою угодою сторони узгодили розстрочення боржником сплати боргу. На підставі п. 2 ч. 1 ст. 39 Закону України «Про виконавче провадження» таке виконавче провадження було закінчено. Водночас боржник має сплатити виконавчий збір, про стягнення якого на підставі ч. 4 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження» було винесено відповідну постанову.

Ухвала суду про затвердження мирової угоди є самостійним виконавчим документом. У разі якщо боржник не виконує умови мирової угоди, то стягувач має право пред'явити до примусового виконання не первинний виконавчий документ, а вже ухвалу про затвердження мирової угоди. У такому разі орган державної виконавчої служби чи приватний виконавець матимуть повноваження наново стягнути виконавчий збір чи основну винагороду. Частина 6 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження» стосується повторних пред'явлень одного й того самого виконавчого документа. Однак таке формулювання не охоплює випадків, коли в одній і тій самій справі було видано інший виконавчий

документ. У такому разі є формальні підстави стягнення з боржника ще однієї суми виконавчого збору при виконанні одного й того самого рішення. Однак це несправедливо.

Згідно з ч. 1 ст. 61 Конституції України, ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення⁴. Повторне стягнення виконавчого збору порушує права боржника, передбачені, зокрема, ст. 4 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони двічі бути покараним за одне й те саме правопорушення⁵ (принцип «non bis in idem»).

Слід зазначити, що у ст. 66 проекту Закону про виконавче провадження (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020) пропонується ввести поняття «виконавча санкція» замість поняття «виконавчий збір» та «основна винагорода»⁶.

Отже, у правовому полі є розуміння того, що виконавчий збір є мірою відповідальності, а тому до нього має бути застосований принцип «non bis in idem». Зокрема, О. Панченко та Д. Матохнюк погоджуються з думкою А. Авторгова, що виконавчий збір є різновидом майнової відповідальності за невиконання рішення⁷.

Потрібно також враховувати, що Верховний Суд уже послуговується розумінням того, що виконавчий збір є санкцією майнового характеру.

У постанові Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 24.12.2021 у справі № 640/4599/21 вказано, що Закон України «Про виконавче провадження» не ставить **«можливість застосування санкцій у вигляді стягнення виконавчого збору в залежність від фактичного вчинення державним виконавцем дій, спрямованих на примусове виконання рішення суду або іншого виконавчого документа»**⁸ (виокремлення наше. – Д. І.).

Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду в постанові від 25.09.2019 у справі № 826/14776/15 вказує, що постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору

⁴ Верховна Рада України, *Конституція України*, ухвалено 28 червня 1996, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

⁵ Council of Europe, *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, Rome, 4.XI.1950, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG.

⁶ Верховна Рада України, *Проект Закону про виконавче провадження* (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020), https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69256.

⁷ Ольга Панченко, Дмитро Матохнюк, «Теоретико-прикладні питання стягнення виконавчого збору у виконавчому провадженні», у *Виконавче провадження: теорія та практика* (Харків: Право, 2021), 60.

⁸ Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, *Постанова*, справа 640/4599/21, 24 грудня 2021, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102229408>.

належать до певних видів відповідальності за невиконання рішення у добровільному порядку та порушення обов'язків, що покладаються на осіб, які беруть участь у виконавчому процесі. Після цього Верховний Суд робить визначення, що виконавчий збір – це санкція відповідальності майнового характеру, що накладається на боржника за невиконання рішення у строк, встановлений для його добровільного виконання⁹.

Пункт 108 постанови Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 19.01.2023 у справі № 918/56/20 містить таку фразу:

Сума виконавчого збору, що визначена державним виконавцем у постанові при відкритті виконавчого провадження, **фіксує розрахунок такої санкції на час відкриття виконавчого провадження та не є сумою, яка гарантовано може бути стягнена за наслідками виконання рішення**, зокрема у випадках неповного виконання або ж невиконання відповідного виконавчого документа¹⁰.

Вказана позиція походить ще з постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13.12.2010 № 3 «Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби», у п. 6 якої вказано, що судам необхідно враховувати, що постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору та накладення штрафу належать до видів відповідальності за невиконання рішення самостійно та за невиконання без поважних причин рішення, що зобов'язує боржника вчинити певні дії, та рішення про поновлення на роботі. Виконавчий збір – це санкція відповідальності майнового характеру, що накладається на боржника за невиконання рішення у строк, встановлений для його самостійного виконання¹¹.

Звертаємо увагу, що в усіх наведених випадках виконавчий збір визначено як санкцію за невиконання саме рішення, а не виконавчого документа. Отже, стягнення виконавчого збору та його аналога – основної винагороди має бути

прив'язане саме до виконання певного рішення, а не виконавчого документа.

Зазначимо, що у ч. 3 ст. 66 проєкту Закону України «Про виконавче провадження» (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020) це не враховано, а вказано, що розмір виконавчої санкції за примусове виконання рішення становить десять відсотків від суми за виконавчим документом. Тому пропонуємо вказану статтю проєкту закону доповнити такою частиною: «Виконавча санкція не стягується у разі виконання рішення на підставі ухвали про затвердження мирової угоди, укладеної сторонами виконавчого провадження, якщо виконавчий збір стягнуто під час виконання рішення в такій справі».

Також відповідні зміни можна внести і в чинний Закон України «Про виконавче провадження».

Слід визначити, як саме виконавчий збір можна розглянути через призму поняття санкції. Наведемо визначення санкцій.

Юридична енциклопедія надає декілька значень поняття «санкція». Для виконавчої санкції найбільш відповідним є таке: передбачені законом або договором заходи впливу, міра юридичної відповідальності за порушення законодавства або договірних зобов'язань, що застосовуються до винної особи і тягнуть за собою певні несприятливі (негативні) для неї наслідки¹².

Юридичний словник Блека також наводить декілька значень поняття «санкція». Для нашого випадку, наближеного до виконавчої санкції, санкцією є штраф або примусовий захід, який є наслідком недотримання закону, правила чи наказу¹³.

За визначенням О. Сопронюка, кримінальна процесуальна санкція – це елемент норми кримінального процесуального права, що містить як негативні наслідки невиконання чи недотримання диспозиції кримінальної процесуальної норми, так і погодження, дозвіл, пов'язані з реалізацією цієї диспозиції, застосовується державними органами і службовими особами, які ведуть кримінальне провадження, а у випадках, передбачених законом, й іншими суб'єктами та містить підсумкову оцінку рішень, дій чи бездіяльності учасників кримінальних процесуальних відносин¹⁴. Хоча в цьому визначенні йдеться саме про кримінальні процесуальні санкції, однак із нього можна виокремити необхідні ознаки для виконавчого збору.

⁹ Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, Постанова, справа 826/14776/15, 25 вересня 2019, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84634385>.

¹⁰ Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду, Постанова, справа 918/56/20, 19 січня 2023, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108821942>.

¹¹ Вищий адміністративний суд України, *Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби*, Постанова Пленуму 3, 13 грудня 2010, <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0003760-10>.

¹² В. П. Нагребельний, Л. М. Стрельбицька, Р. А. Усенко, «Санкція», у *Юридична енциклопедія*, т. 5: П–С (Київ: «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2003), 427.

¹³ *Black's Law Dictionary* (St. Paul: Thomson Reuters, 2009), 1458.

¹⁴ Олександр Сопронюк, «Кримінальні процесуальні санкції» (дис. канд. юрид. наук, Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, 2020), 43–44.

За визначенням Н. Навальневої, санкції в цивільному праві – це певні негативні наслідки, встановлені законом або договором, які застосовуються у разі невиконання (неналежного виконання) цивільно-правового обов'язку, порушення заборон, обмежень та в інших випадках, встановлених законом¹⁵.

Тобто санкція завжди є негативним явищем для особи, яка є правопорушником. У цьому випадку невиконання свого зобов'язання добровільно має негативні наслідки для боржника. Тож можна погодитися з тим, що виконавчий збір є за своєю сутністю санкцією.

Отже, виконавчий збір цілком підпадає під поняття санкцій, тобто є мірою відповідальності. Своєю чергою, законодавча можливість повторного стягнення виконавчого збору або основної винагороди є суттєвим порушенням принципу «non bis in idem», що є складовою частиною принципу визначеності.

Як зазначає Ю. Матвєєва, одна з перших складових принципу визначеності – це можливість особи передбачати правові наслідки своїх дій чи бездіяльності¹⁶. Також для забезпечення принципу визначеності законодавство має бути чітким, точним, зрозумілим та передбачуваним¹⁷.

У зв'язку з цим постає питання, чи відповідає законодавство у сфері виконавчого провадження вимогам правової визначеності в контексті стягнення виконавчого збору чи основної винагороди щодо одного й того самого рішення, у процесі виконання якого було укладено мирову угоду, яку затверджено ухвалою суду, яка є самостійним виконавчим документом. На нашу думку, таким вимогам законодавство не відповідає. У судовій практиці наразі відповіді на це питання знайти не вдається. Очевидно, це пов'язано з тим, що мирові угоди у виконавчому провадженні укладаються тоді, коли боржнику стягувач дає можливість розстрочити чи відстрочити виконання рішення. Натомість практика показує, що в таких випадках боржники або добросовісно виконують мирову угоду, або зникають з поля видимості стягувача, через що нікому оскаржити повторне стягнення виконавчого збору чи основної винагороди при пред'явленні до виконання ухвали про затвердження мирової угоди до примусового виконання.

Однак цілком могла скластися ситуація, коли мирова угода у виконавчому провадженні була укладена до пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, а терміни її виконання припадали вже на час, відповідно, пандемії та повномасштабного вторгнення. Така ситуація склалася, наприклад, у справі № 910/10549/14. Ухвалою Господарського суду міста Києва від 06.12.2018 у цій справі було затверджено мирову угоду, якою боржнику було розстрочено сплату боргу приблизно рівними частинами протягом 5 років до 2023 року¹⁸. Водночас із ухвали Господарського суду міста Києва від 27.04.2023 вбачається, що вказана ухвала про затвердження мирової угоди була пред'явлена до примусового виконання, внаслідок цього з боржника було повторно стягнуто виконавчий збір¹⁹.

Отже, мирова угода не була виконана через зміну обставин унаслідок пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. Через це боржника зобов'язали повторно сплатити виконавчий збір. На нашу думку, така ситуація не є правильною.

Судова практика наразі не дала відповіді на це питання. Проте сподіваємося, що рано чи пізно суд вирішить його. Поки що можливо розглядати цю проблему лише в теоретичній площині.

Висновки

Дослідження питання стягнення виконавчого збору та основної винагороди у виконавчому провадженні показало, що можуть виникнути проблеми щодо повторного їх стягнення. Таке трапляється у разі повторного пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання приватному виконавцю після повернення його без виконання (чи у разі часткового виконання) органом державної виконавчої служби, або навпаки, а також у разі пред'явлення до примусового виконання ухвали суду про затвердження мирової угоди, укладеної сторонами в процесі виконання рішення.

Обидві із вказаних проблем не врегульовано на законодавчому рівні та в проекті Закону України «Про виконавче провадження» (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020). Перша проблема має вирішення в судовій практиці: Верховний

¹⁵ Наталія Навальнева, «Санкція як правовий засіб у механізмі правового регулювання цивільних відносин», *Підприємництво, господарство і право* 3 (2019): 40–45.

¹⁶ Юлія Матвєєва, «Принцип правової визначеності як складова верховенства права» (дис. канд. юрид. наук (д-ра філософії), Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», 2019), 189.

¹⁷ Там само, 190.

¹⁸ Господарський суд міста Києва, Ухвала, справа 910/10549/14, 6 грудня 2018, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78377829>.

¹⁹ Господарський суд міста Києва, Ухвала, справа 910/10549/14, 27 квітня 2023, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110514159>.

Суд обґрунтував свою правову позицію, згідно з якою виконавчий збір чи основна винагорода повторно не стягуються. Однак друга проблема потребує вирішення. У будь-якому разі, повторне стягнення виконавчого збору чи основної винагороди не є правильним.

У зв'язку з цим пропонуємо доповнити ч. 5 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження», яка встановлює випадки, за яких

виконавчий збір не стягується, таким пунктом: «у разі виконання рішення на підставі ухвали про затвердження мирової угоди, укладеної сторонами виконавчого провадження, якщо виконавчий збір стягнуто під час виконання рішення в такій справі». Аналогічну норму слід додати до ст. 66 проєкту Закону про виконавче провадження (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020).

Список використаних джерел

- Верховна Рада України. *Конституція України*. Ухвалено 28 червня 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Верховна Рада України. *Про виконавче провадження*. Закон України 1404-VIII. Ухвалено 2 червня 2016. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
- Верховна Рада України. *Проект Закону про виконавче провадження* (реєстраційний номер 3726 від 23.06.2020). https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69256.
- Вищий адміністративний суд України. *Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби*. Постанова Пленуму 3. 13 грудня 2010. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0003760-10>.
- Господарський суд міста Києва. Ухвала. Справа 910/10549/14. 6 грудня 2018. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78377829>.
- Господарський суд міста Києва. Ухвала. Справа 910/10549/14. 27 квітня 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110514159>.
- Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду. Постанова. Справа 826/14776/15. 25 вересня 2019. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84634385>.
- Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду. Постанова. Справа 640/4599/21. 24 грудня 2021. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102229408>.
- Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду. Постанова. Справа 320/6215/19. 21 липня 2022. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359162>.
- Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду. Постанова. Справа 160/695/22. 13 квітня 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110216032>.
- Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду. Постанова. Справа 918/56/20. 19 січня 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108821942>.
- Матвєєва, Юлія. «Принцип правової визначеності як складова верховенства права». Дис. канд. юрид. наук (д-ра філософії), Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2019. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5db500da-d91f-422b-b976-bc2258d24a43/content>.
- Навальнєва, Наталія. «Санкція як правовий засіб у механізмі правового регулювання цивільних відносин». *Підприємництво, господарство і право* 3 (2019): 40–45. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/9.pdf>.
- Нагребельний, В. П., Л. М. Стрельбицька, Р. А. Усенко. «Санкція». У *Юридична енциклопедія*, т. 5: П–С. Київ: «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2003.
- Панченко, Ольга, Дмитро Магохнюк. «Теоретико-прикладні питання стягнення виконавчого збору у виконавчому провадженні». У *Виконавче провадження: теорія та практика*, 54–70. Харків: Право, 2021.
- Сопронюк, Олександр. «Кримінальні процесуальні санкції». Дис. канд. юрид. наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. <https://uacademic.info/download/file/0421U100187/Dis.pdf>.
- Black's Law Dictionary*, edited by Bryan A. Garner. St. Paul: Thomson Reuters, 2009.
- Council of Europe. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Rome, 4.XI.1950. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG.

Bibliography

- Administrative Cassation Court Within the Supreme Court. Resolution. Case 826/14776/15. September 25, 2019. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84634385> [in Ukrainian].
- Administrative Cassation Court Within the Supreme Court. Resolution. Case 320/6215/19. July 21, 2022. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359162> [in Ukrainian].
- Administrative Cassation Court Within the Supreme Court. Resolution. Case 160/695/22. April 13, 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110216032> [in Ukrainian].
- Administrative Cassation Court Within the Supreme Court. Resolution. Case 640/4599/21. December 24, 2021. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102229408> [in Ukrainian].
- Black's Law Dictionary*, edited by Bryan A. Garner. St. Paul: Thomson Reuters, 2009.
- Commercial Cassation Court within the Supreme Court. Decree. Case 918/56/20. January 19, 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108821942> [in Ukrainian].
- Commercial Court of Kyiv City. Resolution. Case 910/10549/14. December 6, 2018. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78377829> [in Ukrainian].
- Commercial Court of Kyiv City. Resolution. Case 910/10549/14. April 27, 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110514159> [in Ukrainian].
- Council of Europe. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Rome, 4.XI.1950. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG.
- Higher Administrative Court of Ukraine. *Pro praktyku zastosuvannya administratyvnyh sudamy zakonodavstva u spravakh iz pryvodu oskarzhennia rishen, dii chy bezdiialnosti derzhavnoi vykonavchoi sluzhby* [On the practice of applying legislation by administrative courts in cases involving appeals against decisions, actions or inaction of the state executive service]. Resolution of the Plenum 3. December 13, 2010. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0003760-10> [in Ukrainian].
- Matvieieva, Yuliia. “The principle of legal certainty as a component of the rule of law.” PhD thesis in Law, National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2019. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5db500da-d91f-422b-b976-bc2258d24a43/content> [in Ukrainian].
- Nahrebelnyi, V. P., L. M. Strelbytska, and R. A. Usenko. “Sanktsiia.” In *Yurydychna entsyklopediia* [Law Encyclopedia], vol. 5: P-S. Kyiv: “Ukrainska entsyklopediia” imeni M.P. Bazhana, 2003 [in Ukrainian].
- Navalniieva, Natalia. “Sanktsiia yak pravovyi zasib u mekhanizmi pravovoho rehuliuвання tsyvilnykh vidnosyn” [“The sanction as a legal means in the mechanism of legal regulation of civil

- relations”]. *Entrepreneurship, Economy and Law* 3 (2019): 40–45. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/9.pdf> [in Ukrainian].
- Panchenko, Olha, and Dmytro Matokhniuk. “Teoretyko-prykladni pytannia stiahnennia vykonavchoho zboru u vykonavchomu provadzhenni” [“Theoretical and applied issues of enforcement fee collection in enforcement proceedings”]. In *Vykonavche provadzhennia: teoriia ta praktyka*, 54–70. Kharkiv: Pravo, 2021 [in Ukrainian].
- Sopronyuk, Oleksandr. “Criminal Procedural Sanctions in the criminal procedure of Ukraine.” PhD diss., Ivan Franko National University of Lviv, 2020. <https://uacademic.info/download/file/0421U100187/Dis.pdf> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Constitution of Ukraine*. Adopted June 28, 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Pro vykonavche provadzhennia [On Enforcement Proceedings]*. Law of Ukraine 1404-VIII. Adopted June 2, 2016. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Proekt Zakonu pro vykonavche provadzhennia [Draft law On Enforcement Proceedings]* (registration number 3726 dated June 23, 2020). https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69256 [in Ukrainian].

Denys Ishchenko

PROBLEMS OF ENSURING THE “NON BIS IN IDEM” PRINCIPLE THE COLLECTION OF THE ENFORCEMENT FEE AND THE MAIN REMUNERATION IN ENFORCEMENT PROCEEDINGS

Abstract

The article addresses the issue of double recovery of the enforcement fee and the main remuneration in enforcement proceedings. Attention is drawn to the imperfection of legislative regulation of the recovery of the enforcement fee and the main remuneration, which formally allows a private enforcement officer to recover the main remuneration after the enforcement documents have been enforced by the state enforcement service. It is clarified that the Supreme Court has resolved this issue by applying analogy of law and stated that the provisions of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” are aimed at preventing simultaneous recovery of the enforcement fee and the main remuneration from the debtor. It is emphasised that the enforcement officer is obliged to recover the enforcement fee or the main remuneration again when executing a court decision in one case if the parties to the enforcement proceedings have concluded a settlement agreement, and the decision to approve it has subsequently been presented for enforcement as an enforcement document. The author notes violations of legal principles in such double recovery and proposes changes to the current legislation and the draft law to avoid these violations. The author analyses the draft Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” in the context of introducing the concept of “enforcement sanction” to replace the enforcement fee and the main remuneration. The judicial practice is also analysed in the context of specifying the enforcement fee and the main remuneration as sanctions. Based on this, as well as on scientific works and dictionary articles, the author establishes that the enforcement fee and the main remuneration are essentially sanctions, and therefore the principle of “non bis in idem” should apply to them. Changes to laws and draft laws are proposed, taking into account that the recovery of the enforcement fee and the main remuneration should be linked not to the enforcement document, but to the court decision that is subject to compulsory enforcement.

Keywords: principles of law, sanctions, enforcement of decisions, state enforcement officer, private enforcement officer.

Матеріал надійшов 20.03.2024

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)